

ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χ. ΑΠ. ΛΑΔΙΑΣ

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

◆ Οι περιφερειακοί λογαριασμοί εισοδήματος και οι περιφερειακοί λογαριασμοί εισροών-εκροών είναι οι πιο σημαντικές κατηγορίες περιφερειακών στατιστικών στοιχείων. Χάρη στους λογαριασμούς αυτούς μπορούμε να αναλύσουμε διάφορα περιφερειακά μακρομεγέθη όπως θα δούμε παρακάτω.

➡ Η ανάλυση των περιφερειακών μακρομεγεθών χρησιμεύει:

- 1) Στην ανάλυση των περιφερειακών ανισοτήτων
- 2) Στην αιτιολόγηση των μέτρων περιφερειακής πολιτικής
- 3) Στην προώθηση των περιφερειακών προγραμμάτων ανάπτυξης
- 4) Στη σύγκριση του βιοτικού επιπέδου ανάμεσα στις περιφέρειες

...συνέχεια

↪ **ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΑΠΠ**: είναι η συνολική αξία σε τιμές αγοράς όλων των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται σε μία περιφέρεια μέσα σε ένα έτος και υπολογίζεται με την εξής ταυτότητα: $Y = C + I + G + X - M$.

↪ **ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΪΟΝ**: $ΚΠΠ = ΑΠΠ - ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ$.

↪ **ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**: $ΠΕ = ΚΠΠ - \text{πληρωμές κλάδων παραγωγής} + \text{επιδοτήσεις κλάδων παραγωγής}$. Το μέγεθος αυτό δίνει ακριβέστερη εικόνα για την ευημερία των κατοίκων κάθε περιφέρειας.

↪ **ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**: είναι το περιφερειακό εισόδημα των φυσικών προσώπων πριν την καταβολή των φόρων.

↪ **ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**: $ΠΔΕ = ΠΠΕ - \text{ΦΟΡΟΙ}$.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ

Τα υποδείγματα **περιφερειακού πολλαπλασιαστή** ερμηνεύουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τις οικονομικές μεταβλητές στην περιφέρεια, δίνοντας τη δυνατότητα για πρόβλεψη μεταβολών στο μέλλον. Το πιο γνωστό υπόδειγμα είναι η **θεωρία της οικονομικής βάσης**, σύμφωνα με την οποία ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης μιας περιφέρειας και ο προσανατολισμός της προσδιορίζονται από την εξαγωγική της δραστηριότητα προς άλλες περιφέρειες και χώρες. Για την εφαρμογή αυτής της θεωρίας η οικονομία διαιρείται σε 2 τομείς: **βασικός** (εξαγωγές της περιφέρειας στον υπόλοιπο κόσμο ή δαπάνες ξένων στην περιφέρεια) και **μη βασικός** (δραστηριότητες που υποστηρίζουν το βασικό τομέα και καλύπτουν τις ανάγκες του μόνιμου πληθυσμού).

ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ

➡ Η δράση του βασικού τομέα (δηλ. αύξηση ζήτησης ⇨ αύξηση εισοδήματος στην περιφέρεια ⇨ μεγέθυνση του βασικού τομέα ⇨ διεύρυνση του μη βασικού τομέα) έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην περιφερειακή οικονομία και μεταβάλλει τη δομή της.

➡ Ο υπολογισμός του πολλαπλασιαστή οικονομικής βάσης υπολογίζεται για λόγους ευκολότερης συγκέντρωσης στατιστικών στοιχείων με τα μεγέθη απασχόλησης, και όχι σε όρους εισοδήματος.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΗ ΒΑΣΗΣ

- Έστω η απασχόληση στο βασικό τομέα της περιφέρειας ⇨ 100.000 άτομα
- Έστω η απασχόληση στο μη βασικό τομέα της περιφέρειας ⇨ 80.000 άτομα

 Ο πολλαπλασιαστής οικονομικής βάσης είναι:

$$\frac{100.000 + 80.000}{100.000} = 1,8$$

 Ο πολλαπλασιαστής οικονομικής βάσης χρησιμοποιείται και για πρόβλεψη της συνολικής απασχόλησης. Για παράδειγμα, αν η απασχόληση του βασικού τομέα αυξηθεί κατά 10.000 άτομα τότε η συνολική απασχόληση θα αυξηθεί κατά $10.000 \times 1,8 = 18.000$ άτομα.

ΕΝΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ...

Ο πολλαπλασιαστής της οικονομικής βάσης θεωρεί τους κλάδους του βασικού τομέα σε μεγάλο βαθμό ομοιογενείς μεταξύ τους. Αυτό δε συμβαίνει στην πραγματικότητα όμως. Αν υποθέσουμε ίσες μεταβολές στην απασχόληση 2 κλάδων του βασικού τομέα που προκαλούνται από την εξωγενή ζήτηση τότε οι κλάδοι μπορεί να έχουν διαφορετικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους όπως:

- Διαφορετικά καταναλωτικά πρότυπα στους κλάδους.
- Αύξηση παραγωγικότητας της εργασίας μπορεί να αυξήσει τις εξαγωγές και συνεπώς το εισόδημα χωρίς να αυξήσει τον αριθμό των εργαζομένων.
- Οι εισροές ενός κλάδου μπορεί να προέρχονται από την ίδια περιφέρεια, ενώ του άλλου κλάδου να εισάγονται από άλλες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κόνσολας Ν. , «Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1997.

ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΓΚΡΙΤΚΟΡΑΣ ΕΜΜΑΝΟΥΕΛΑ-ΙΩΑΝΝΑ

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Το πρόβλημα της χωροθέτησης μιας επιχείρησης παρουσιάζεται με τρεις μορφές:

- 1) Επέκταση της εγκατεστημένης μονάδας στον ίδιο χώρο.
- 2) Μετεγκατάσταση της μονάδας για λόγους εξασφάλισης μεγαλύτερου χώρου για την παραγωγική διαδικασία, για λόγους οικονομικού ή κοινωνικού.
- 3) Ίδρυση νέας μονάδας.

...συνέχεια

Για την επιλογή τόπου εγκατάστασης ή μετεγκατάστασης μιας βιομηχανικής μονάδας έχουν πραγματοποιηθεί πολλές εμπειρικές έρευνες και έχουν εξαχθεί τα εξής συμπεράσματα:

✚ Οι μεγάλες αγροτικές βιομηχανίες είναι κυρίως προσανατολισμένες προς τις πρώτες ύλες και τους τόπους καλλιέργειας.

✚ Οι βιομηχανίες ξύλου, μετάλλου, γυαλιού και τροφίμων εγκαθίστανται μέσα ή κοντά στα αστικά κέντρα.

✚ Οι εξαγωγικές βιομηχανίες, ηλεκτρικών συσκευών, πλαστικών ειδών, κλωστοϋφαντουργίας προτιμούν περιοχές κοντά σε συγκοινωνιακούς κόμβους.

✚ Οι βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας προτιμούν τοποθεσίες υψηλών εξυπηρετήσεων τεχνολογικής μορφής.

...συνέχεια

Η μελέτη σκοπιμότητας και χωροθέτησης μιας βιομηχανικής μονάδας περιλαμβάνουν τέσσερα κοινά σημεία:

- 1) Ανάλυση των κρίσιμων παραγόντων** (αποκλείουν εξ' αρχής κάποιες περιοχές)
- 2) Ανάλυση του χωροταξικού λειτουργικού κόστους** (φορολογία, ύψος μισθών, διακίνηση πρώτων υλών και έτοιμων προϊόντων κλπ)
- 3) Ανάλυση του κόστους της επένδυσης** (δαπάνες για την απόκτηση γης, κτίρια, εξοπλισμός)
- 4) Ανάλυση του επιχειρηματικού «κλίματος»** (πολιτική, οικονομική, νομισματική σταθερότητα, εξειδικευμένο προσωπικό)

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

- ➡ Έκταση
- ➡ Εργασία
- ➡ Κεφάλαιο
- ➡ Οικονομική και χωροταξική πολιτική
- ➡ Μεταφορές και επικοινωνίες
- ➡ Περιβάλλον και ποιότητα ζωής
- ➡ Αγορά
- ➡ Πρώτες ύλες και ενέργεια
- ➡ Εξωτερικές οικονομίες
- ➡ Ταχύτητα εγκατάστασης
- ➡ Μελλοντικές τάσεις και διαδικασία επιλογής

ΕΚΤΑΣΗ

- ⇒ Κρίσιμος παράγοντας στη διαδικασία χωροθέτησης (ανέγερση κτιρίων, παρκινγκ, αποθηκευτικοί χώροι κλπ)
- ⇒ Η αξία της έκτασης κυμαίνεται από περιοχή σε περιοχή (κοντά σε αστικές περιοχές είναι υψηλότερη).
- ⇒ Για την επιλογή μιας έκτασης χρησιμοποιούνται και άλλα κριτήρια όπως σύνδεση με δίκτυα μεταφορών, με τους οικισμούς των εργαζομένων, η διαθέσιμη υποδομή.
- ⇒ Το κράτος ιδρύει Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές για να προωθήσει την ανάπτυξη της βιομηχανίας.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ποιότητα και ποσότητα εργατικού δυναμικού, η αμοιβή της εργασίας και η κινητικότητα των εργαζομένων επηρεάζουν την επιλογή τύπου εγκατάστασης.

Οι επιχειρήσεις που χρειάζονται εξειδικευμένο προσωπικό προτιμούν να χωροθετηθούν σε μητροπολιτικά κέντρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η εξασφάλιση των αναγκαίων κεφαλαίων, οι όροι χρηματοδότησης διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή με αποτέλεσμα να επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης.

Για παράδειγμα οι Τράπεζες δε χρηματοδοτούν επιχειρήσεις που έχουν πρόθεση να εγκατασταθούν σε απομακρυσμένες-απομονωμένες περιφέρειες.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ύπαρξη οικονομικών κλίμακας, αλλά και η εγγύτητα στις πρώτες ύλες επηρεάζουν την απόφαση για εγκατάσταση.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Η προσπελασιμότητα και η προσβασιμότητα είναι ιδιαίτερης σημασίας παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη στην απόφαση χωροθέτησης μιας επιχείρησης.

Οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να βρίσκονται κοντά στις πρώτες ύλες, κοντά σε οικισμούς όπου βρίσκεται το εργατικό δυναμικό, αλλά και κοντά στην αγορά όπου θα διαθέσουν τα προϊόντα τους.

...συνέχεια

Περιβάλλον και ποιότητα ζωής: Το φυσικό περιβάλλον και η κοινωνική υποδομή συμβάλλουν στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης, καθώς εξασφαλίζουν καλύτερη ποιότητα ζωής και επιδρούν θετικά στην ψυχολογία του εργατικού δυναμικού.

Αγορά: Η σύνθεση της αγοράς και τα καταναλωτικά πρότυπα παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή της χωροθέτησης της επιχείρησης.

...συνέχεια

Πρώτες ύλες και ενέργεια: η κατανομή των πρώτων υλών επιδρά στην απόφαση του τόπου εγκατάστασης.

Σημαντικό ρόλο παίζει επίσης εάν η επιχείρηση θα χρησιμοποιεί μία ή περισσότερες πρώτες ύλες. Στη δεύτερη περίπτωση θα χωροθετηθεί βάσει του χαμηλότερου μεταφορικού κόστους όπως ανέλυσε και ο Weber.

...συνέχεια

Εξωτερικές οικονομίες: Η ύπαρξη οικονομιών κλίμακας αυξάνει την παραγωγικότητα, μειώνει το κόστος παραγωγής και συνεπώς την τιμή διάθεσης του προϊόντος καθιστώντας ανταγωνιστική την επιχείρηση.

Ταχύτητα εγκατάστασης: Η ταχύτητα εξασφάλισης της έκτασης, των απαιτούμενων αδειών και της έναρξης της λειτουργίας της επιχείρησης είναι σημαντικός χωροθετικός παράγοντας ειδικά σε περιόδους πληθωριστικών πιέσεων που έχουν επίπτωση στο κόστος.

...συνέχεια

Μελλοντικές τάσεις και διαδικασία επιλογής: οι παράγοντες που επηρεάζουν τον τόπο εγκατάστασης μεταβάλλονται δια-χρονικά εξαιτίας:

- ✓ διαφορετικών απαιτήσεων των βιομηχανικών κλάδων (πχ τεχνολογικές μεταβολές)
- ✓ εξελίξεων στα μέσα μεταφοράς και επικοινωνίας
- ✓ απαιτήσεων σε εργατικό δυναμικό

ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

ΕΡΕΥΝΑ S.C.E.T. (1974)

Η έρευνα έγινε σε 1.025 βιομηχανίες (Αττική, Βοιωτία, Εύβοια, Κόρινθος). Τα συμπεράσματα που προέκυψαν είναι τα ακόλουθα:

- ↪ Το 49% θεωρεί πλεονέκτημα του τόπου εγκατάστασης την εγγύτητα προς τους πελάτες, τους προμηθευτές και το εργατικό δυναμικό. Το 25% θεωρεί πλεονέκτημα το χαμηλό ενοίκιο ή την ιδιοκτησία του χώρου. Το 28% των ερωτηθέντων δε βρίσκει κανένα μειονέκτημα στον τόπο εγκατάστασής τους.
- ↪ Μεταβολή τόπου εγκατάστασης μόνο αν υπάρχουν οργανωμένες Βιομηχανικές Περιοχές, αν υπάρχει κατάλληλο εργατικό δυναμικό, αν δοθούν κίνητρα, σύνδεση με νέα οδική αρτηρία.
- ↪ Επιθυμητοί τόποι μετεγκατάστασης: 74% Αττική, 2,9% Θήβα, 4,6% Χαλκίδα και 5,5% Κόρινθος.

...συνέχεια

ΕΡΕΥΝΑ Ι.Ο.Β.Ε. (1980)

Το Ι.Ο.Β.Ε. πραγματοποίησε μια έρευνα σχετική με τους λόγους εγκατάστασης βιομηχανιών στην περιοχή της Αττικής και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχουν πολλά προβλήματα από την παραμονή τους στην Αττική. Κύριο πρόβλημα ήταν η στενότητα του χώρου, ωστόσο οι επιχειρηματίες θεωρούσαν ότι η μετεγκατάσταση στην επαρχία θα τους δημιουργούσε προβλήματα (αδυναμία εξεύρεσης κατάλληλου εργατικού δυναμικού, αύξηση κόστους μεταφοράς, αύξηση τιμών των προϊόντων τους, έλλειψη αστικής υποδομής, δυσχέρεια στην προμήθεια πρώτων υλών κλπ).

...συνέχεια

ΕΡΕΥΝΑ ΒΙΠΕΤΒΑ Α.Ε. (1994)

- ↪ Στην έρευνα της ΒΙΠΕΤΒΑ διαπιστώθηκε ότι οι βασικοί παράγοντες που επηρέασαν την πρωταρχική χωροθέτηση των επιχειρήσεων ήταν: οδική πρόσβαση (75%), ύπαρξη οικοπέδου (68%), κόστος παραγωγής (65%), κόστος μεταφοράς (57%), επίπεδο τηλεπικοινωνιών (55%).
- ↪ Οι κύριοι παράγοντες που θα επηρέαζαν τη μετεγκατάσταση σύμφωνα με την έρευνα για το 1994 ήταν: επαρκής οδική πρόσβαση (81%), επίπεδο τηλεπικοινωνιών (77%), κόστος παραγωγής (76%), κόστος μεταφοράς (71%), αγορά εργασίας (71%), ύπαρξη οικοπέδου (65%).
- ↪ Βασικό συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι οι παραδοσιακοί χωροθετικοί παράγοντες βρίσκονται σε υψηλή προτεραιότητα στην ελληνική βιομηχανία.

...συνέχεια

ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ (1993)

Οι χώρες- μέλη της Ε.Ε. θεωρούν ως βασικούς παράγοντες χωροθέτησης:

- ✓ Την εγγύτητα στην αγορά
- ✓ Την ποιότητα και διαθεσιμότητα του εργατικού δυναμικού
- ✓ Την εγγύτητα σε λιμάνια, αεροδρόμια
- ✓ Την ποιότητα των μεταφορών
- ✓ Την ποιότητα των τηλεπικοινωνιών
- ✓ Την ποιότητα ζωής
- ✓ Τη δυνατότητα συνεργασίας με την Κυβέρνηση και τις διοικητικές υπηρεσίες σε επίπεδο περιφέρειας
- ✓ Την περιοχή που είναι συγκεντρωμένες και άλλες επιχειρήσεις του κλάδου

ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η απόφαση για τον τόπο χωροθέτησης περιορίζεται από την παρέμβαση του κράτους με την οικονομική και χωροταξική του πολιτική. Το κράτος με την πολιτική του, προσπαθεί είτε με όρους και περιορισμούς, είτε με ενθαρρυντικά μέτρα να κατευθύνει τους επιχειρηματίες να επιλέξουν ορθολογικά, από κοινωνική άποψη, τον τόπο εγκατάστασης.

Το κράτος μπορεί να θεσπίσει όρους στην παραγωγή διάφορων προϊόντων, να απαγορεύσει την ανάπτυξη κάποιων κλάδων σε ορισμένες περιοχές, να ενισχύσει την αναπτυξιακή διαδικασία στις φθίνουσες περιφέρειες, να σταθεροποιήσει την οικονομία των προβληματικών περιφερειών κλπ.

ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Είναι μια ομάδα θεωριών που προσπαθεί να εξηγήσει τη χωρική κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με τη διασπορά των οικισμών στο χώρο.

Στην ομάδα αυτών των θεωριών ανήκουν:

- 1) Η θεωρία της κεντρικής θέσης του Christaller (1933)
- 2) Η θεωρία του Lösch (1954)
- 3) Η θεωρία των πόλων ανάπτυξης του Perroux (1955)
- 4) Η θεωρία του Tinbergen (1964)
- 5) Τα υποδείγματα χωροταξικής αλληλεπίδρασης

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ

Ο Christaller στηρίχτηκε στη μελέτη της κατανομής των οικισμών στη Νότια Γερμανία και προσπάθησε να αναλύσει το ρόλο της πόλης ως οικισμού που εξυπηρετεί όχι μόνο τους κατοίκους του, αλλά και τον πληθυσμό των γύρω περιοχών.

Ανέπτυξε την έννοια της «κεντρικής θέσης», που προσδιορίζεται από την εγκατάσταση ενός οικισμού και διαφόρων δραστηριοτήτων στο κέντρο μιας περιοχής. Η θέση αυτή, δηλαδή το αστικό κέντρο προμηθεύει αγαθά και υπηρεσίες την ίδια και μια συμπληρωματική της περιοχή.

Στο χώρο εμφανίζονται πολλές τέτοιες κεντρικές θέσεις που εξυπηρετούν τις γύρω από αυτές περιοχές.

Η εξέλιξη της διαδικασίας αυτής καταλήγει στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος οικισμών ιεραρχικά διαρθρωμένων (πόλεις, κωμοπόλεις, χωριά).

...συνέχεια

Η θεωρία της κεντρικής θέσης παρουσιάζει τις εξής αδυναμίες:

- ✓ Πολλές περιοχές δεν εναρμονίζονται με τους βασικούς κανόνες ιεράρχησης, διότι το υπόδειγμα αυτό εξηγεί μόνο την ανάπτυξη μιας κεντρικής θέσης με τη διάρθρωση υπηρεσιών στο χώρο. Δεν εξηγεί τη δημιουργία ενός αστικού κέντρου κοντά σε πηγή πρώτης ύλης. Συνεπώς δεν επιβεβαιώνεται από την πραγματικότητα η ομαλή κατανομή του αγροτικού πληθυσμού και των φυσικών πόρων.
- ✓ Η υπερεκτίμηση της σημασίας του μεταφορικού κόστους και η μεταβολή του ανάλογα με την απόσταση αποτελεί ένα ακόμα μειονέκτημα, καθώς το μεταφορικό κόστος έχει και ποιοτική διάσταση.
- ✓ Το υπόδειγμα δεν έχει δυναμική διάσταση, γιατί δεν μπορεί να εξηγήσει την εξελικτική διαδικασία που μεταβάλλει τη χωρική και οικονομική διάρθρωση.
- ✓ Η ιεραρχική τάξη του υποδείγματος μπορεί να ανατραπεί εάν κυριαρχήσουν τα μεγάλα αστικά κέντρα πάνω στους μικρότερους οικισμούς με τη δημιουργία «αποτελεσμάτων σκιάς»
- ✓ Δεν είναι εύκολος στην πράξη ο προσδιορισμός των κεντρικών θέσεων και ο καθορισμός των κριτηρίων για το σκοπό αυτό.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ LÖSCH

Ο Lösch συμπλήρωσε ουσιαστικά τη θεωρία του Christaller, προσδιόρισε τρεις τύπους εξαγωνικών κέντρων (αγορών) διαφορετικών μεγεθών που επαναλαμβάνονται στο χώρο σε διάφορες κλίμακες.

Ιεράρχησε τις κεντρικές θέσεις ξεκινώντας από μικρά χωριά (100 κατοίκων) και καταλήγοντας στα μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα (άνω των 10 εκ. κατοίκων).

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ «ΠΟΛΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»

Ο Perroux είναι ο θεμελιωτής της θεωρίας των «πόλων ανάπτυξης». Βασική ιδέα της θεωρίας αυτής είναι ότι η χωρική και οικονομική ανάπτυξη δεν εμφανίζεται παντού και μονομιάς (δηλαδή παντού και ταυτόχρονα), αλλά γίνεται έκδηλη σε ορισμένα σημεία-πόλους ανάπτυξης με διαφορετική ένταση, διαδίδεται μέσα διαφορετικών καναλιών και προκαλεί διαφοροποιημένα αποτελέσματα στο σύνολο της οικονομίας.

Ο πόλος ανάπτυξης καθορίζεται ως προωθητική βιομηχανία ή ως σύνολο προωθητικών βιομηχανιών που ασκούν θετικές επιδράσεις στον περιβάλλοντα χώρο.

...συνέχεια

Τα χαρακτηριστικά της θεωρίας αυτής είναι:

- ❖ **Διαδικασία της μίμησης** (οι βιομηχανίες προωθούν τη δημιουργία του αναπτυξιακού κλίματος, ασκούν επίδραση στις οικονομικές δραστηριότητες της περιφέρειας).
- ❖ **Ο μηχανισμός της πολωτικής διαδικασίας** (συγκεντρώνει και άλλες επιχειρήσεις στον πόλο ανάπτυξης με τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας).
- ❖ **Διαδικασία διάχυσης της ανάπτυξης** (αυτό το χαρακτηριστικό καθιερώνει τη θεωρία των «πόλων ανάπτυξης» ως μέσο στρατηγικής της περιφερειακής πολιτικής για πολλούς λόγους: οι οικονομίες συγκέντρωσης είναι αποτελεσματικό μέσο για την οικονομική ανάπτυξη, η οργάνωση πόλων ανάπτυξης από το κράτος αντιμετωπίζει τις αρνητικές επιδράσεις των πόλων που υπήρχαν και όξυναν τα περιφερειακά προβλήματα, η συγκέντρωση των επενδύσεων στους πόλους μειώνει το κοινωνικό κόστος και αυξάνει την αποτελεσματικότητά τους. Η διάχυση της ανάπτυξης ενισχύει τις προσπάθειες για ανάπτυξη των καθυστερημένων περιφερειών).

...συνέχεια

Μια βιομηχανία μπορεί να αποτελέσει προωθητική βιομηχανία όταν μέσω των ροών των προϊόντων και των εισοδημάτων που δημιουργεί.

⇒ ευνοεί την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων που βρίσκονται σε τεχνική σχέση μ' αυτή (τεχνική πολιική συγκέντρωση)

⇒ ευνοεί την ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα (πολική συγκέντρωση εισοδημάτων) και αυξάνει τα περιφερειακά εισοδήματα προκαλώντας την προοδευτική συγκέντρωση νέων δραστηριοτήτων μέσω των εξωτερικών οικονομιών.

...συνέχεια

Η θεωρία των «πόλων ανάπτυξης» μπορεί να προκαλέσει αρνητικά αποτελέσματα όπως:

- ☹ Προκαλεί μια διαρθρωτική ασυμμετρία σε ενδοπεριφερειακό και διαπεριφερειακό επίπεδο, διότι οι πόλοι ανάπτυξης προσελκύουν τους παραγωγικούς συντελεστές με συνέπεια να εντείνονται οι περιφερειακές ανισότητες.
- ☹ Δημιουργούνται κεντρομόλες δυνάμεις που ενισχύουν τον πόλο σε βάρος της περιφέρειας.
- ☹ Η σταδιακή ανάπτυξη του πόλου αυξάνει την κυριαρχία του πάνω στις περιφέρειες σε όλους τους τομείς της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής.
- ☹ Η ίδρυση πόλου ανάπτυξης σε καθυστερημένη περιφέρεια δεν έχει άμεσα αποτελέσματα με συνέπεια να καθυστερήσει ακόμα περισσότερο η επίλυση του περιφερειακού προβλήματος.
- ☹ Η κακή επιλογή τοποθεσίας, η κακή οργάνωση των φορέων υποστήριξης και γενικά ο λανθασμένος προγραμματισμός δημιουργούν δυσμενείς επιπτώσεις στις περιοχές όπου εφαρμόζονται οι πόλοι ανάπτυξης.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ TINBERGEN

Το υπόδειγμα του Tinbergen επιδιώκει να προσδιορίσει τον άριστο συνδυασμό κατανομής των βιομηχανικών μονάδων σε αστικά κέντρα, ώστε να επιτυγχάνεται η ελαχιστοποίηση του μεταφορικού κόστους και του κόστους παραγωγής.

ΤΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

Τα υποδείγματα χωροταξικής αλληλεπίδρασης στοχεύουν στην προώθηση της θεωρίας της διάρθρωσης των αστικών κέντρων και των περιφερειών και στη διατύπωση προβλέψεων για τις μελλοντικές αναδιαρθρώσεις στο χώρο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κόνσολας Ν. , «Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1997.
- Λαμπριανίδης Λ, «Οικονομική Γεωγραφία», Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2001.